

Az is dinnye, aki megveszi...

— mondta egy asszony harral a 16 forintos görög-dinnyére szerdán délután a Városlátó boltja előtt. Majdnem fölborította a mérleges állványt, s igaza volt. De megszámoztam, kilenc „dinnye” fordított hátat neki és állt libasort birkatürellemmel pénztárcájában kotorászva.

Hát nekik nem drága? Ötkilós, hatkilós dinnyéket préselgettek a szatyrokba s nem kifogásolták az árát. Pedig ahogy elnéztem őket, táncdalénekes, trikotázos, anyagbeszerző, menő futballista, orvos, festménykereskedő egy sem volt közöttük. Kiszívódelmü családanyáknak, vékonypézü nyugdíjasoknak, munkából hazajárvók munkásnőknek néztem őket. Mert nők voltak valamennyien, harmadjuknak a szoknyájába apró csemeték kapaszkodtak.

Komputer nélkül is könnyen kiszámítható, hogyan, meddig lehet ilyen méregdrága dinnyét vásárolni — mondjuk — havi három-ezerből. Szegeden ugyanis körülbelül ennyi az ipari át-

lagkereset, s országosan, a nehézipart is beleszámítva sem éri el a három és fél-ezetet. Ha egyetlen darab vastaghéjú, itt-ott éretlen dinnyéért oda kell adni egy százast, aznap költött-e egyéb élelemre például egy háromtagú család, ahol csak a férfi keres? Időnként még is muszáj dinnyét venni, hisz benne vagyunk a szezonjában, s megkívánja gyermek és felnőtt egyaránt. S az okosok azt mondják, a 16 forintos ár még istenes. Az Április 4. úti kiskereskedő azért nem árult eddig dinnyét, mert 16—17 forintnál olcsóbban ő sem tudta megvenni, s akkor hol lett volna az ő fáradságának díja.

Áru van elég — állapította meg a megye és a város vezetősége, s a felhozatal folyamatos. De akkor miért nem érvényesül az a törvény, hogy bőséges kínálat — olcsóbbodik árak? Vajon hol és kik élnek vissza a lakosság gyümölcséhségével? És a türelmével?

F. N. L.

Tévé az olajbányászat szolgálatában

A szénhidrogénkutató új, korszerű eszközt, a szovjet gyártmányú akusztikus lyuktelevíziót próbálták ki sikerrel a Nagyalföldi Kutató-és Feltáró Üzem szakemberei. A készülékkel Sarkad térségében végeztek kísérleti méréseket szovjet szakemberek közreműködésével. A két-három méter mélységű beléscsövezett kutakból továbbított felvételekről, pontosan és gyorsan megállapíthatják, hogy milyen a beléscsővek állapota, hol van sérülés, vagy repedés. A nyitott kutakban a televíziós berendezés a kőzetrétegek állapotát rögzítette és pontosan kimutatta, hol, milyen mértékben repedeztek a kőzetek.

Az első kísérletek igazolták, hogy a lyuktelevízió a hazai kőzetviszonyok között is tökéletesen alkalmazható, ha a fúrásokat megfelelő minőségben készítik elő. Üzemszerű használatát az alföldi szénhidrogén kutatóknál is tervezik.

Palackba zárt alkotókedv

Kovács A. aranykezü szakmunkás, annyi szent. Szerszámkészítő. Olyasféle az a vasasok között, mint a tízpróbázó az egy versenyágra specializálódott atléták gyülekezetében. Sutákat kérdezek, érzem, de ő csak áll rettenthetetlenül, az olyan emberek biztosságával, akiknek, amibe csak belefognak, biztos sikerül. Se szeri, se száma újításainak. A többiek a műhelyben, ha elhaladnak mellette, valóságos megdöbbenéssel néznek. „Mi a gazdasági rutinmunkája?” — szeptem neki hirtelen a magammal hozott kérdést, gondolva, biztos van neki ilyen. Mielőtt válaszra méltatna, megelőzi az idegenvezetőmül szegődött újítási előadó, aki magából kikelve ríposztotta: „Mit gondolt az újságíró elvtárs! Kovács elvtárs a fejével dolgozik!” Alighanem szentségtörést követtem el, pedig megfordultam már hasonló műhelyben párszázszor. Szóval: Kovács A. csakugyan „kötetlenül gondolkodik”. Jár-kelet a monstre üzemből, figyel. Aztán megáll, mondjuk egy présnépél, szól az asszonyának, hogy „ugyan állítaná már le pár percre, drága”, s mikor moccanatlan a masina, kivész belőle valami — hívei szerint „a lelket” —, hűmögöt kettő-hármát, s odaszól a főművezetőnek, vagy aki vezet éppen ott van, hogy magával vinné néhány napra ezt a kicsodát. „Vigye csak, Kovácskám”, s már kezdődhet is a visszazámlálás. Három nap elteltével visszafelé lejtátsződik az iménti jelenet, mely természetesen csattanóval végződik. A sajtóolópéjeljesítménye jó egyhármadával megnő, s már be is van vezetve az újítás, mielőtt elfogadták volna.

Sokan most azt gondolják, hogy ilyen meséket írna Andersen, ha ma élne, s ha teszem azt, SZOT-díjas volna, pedig Kovács A. élő alak, méghozzá nem is egy van belőle. Abban viszont igaza van a kétkedőnek, hogy maga a történet túlságosan is jól olajozott. A legtöbb újítás át-megy vagy tíz kézen, s bizony a fogadtatást illetően nem mindenhol egyforma az értelmezés. Közben telik-múlik az idő, ami általában nem tesz jót az újító alkotókedvnek. Van úgy, hogy fél év is eltelik biztató szó nélkül. Ennek ellenére az újítási mozgalom virágzik, alig hallani olyan válságlátót, ahol panaszkodnának.

Átnéztem jó néhány vállalat újítási „bizonyítványát”, s rendre azt tapasztaltam, hogy a fizikai dolgozók viszik a primet. Ők nyújtják be a legtöbb újítási javaslatot, nekik van a legtöbb elfogadott újításuk, s természetesen a gazdasági megtakarításban is élen járnak. Ennek megfelelően a kal-

kulált és eszmei díjból is ők veszik fel a nagyobb summát. Mondhatni: így van ez rendjén. Hiszen a brigádversenyben az újítások révén hozott megtakarítás sokat jelent a címek odaítélésénél. Engem mégis az izgat, hogy érvényesül-e bizonyos felelősségek ebben a nagyra hivatott mozgalmában? A legtöbb iparjogvédelmi előadó elsőre erre diplomatikusan csak annyit mond: „Ha nem csökken az újítások száma, márpedig nem csökken, akkor nem beszélhetünk felelőségről.” Majd hozzátesszik: „Más a helyzet annál, akit már ért valamilyen kudarc. Az legtöbbször nem csinálja tovább.”

Alighanem itt van a kutya eltemetve. S mindjárt a bűvés kifejezés: munkaköri kötelesség! Ez a szorosán egymást követő két szó okozza immár krónikusan az újítási mozgalom legnagyobb gondját.

Kétségtelen, hogy a munkaköri kötelesség határa akkor lenne jól látható, ha mindenki ismerné a munkakörét, lenne arról leírása. Márpedig — tisztelet a kivételnek — ez ma még a legtöbb helyen nincs meg, vagy olyan általános, hogy abba utólag bele lehet magyarázni bármit. Amitől sokaknak elmegy az újítási kedve, vagy legalább is elmeget, hiszen a fizetést az a műszaki és adminisztratív értelmiségi dolgozó is megkapja, aki rendre csak a rutinfeladatait látja el, s nem törí egyfolytában azon a fejtét: hogyan lehetne nagyobb hasznára választott közösségének! Talán szokatlan, amit mondok, mégsem hallgathatom el: ha az újítások jelentős része munkaköri kötelesség, akkor akik soha nem újítanak, azok nem teljesítik a munkaköri kötelességüket? Más kérdés, hogy mi készítené embereket arra — akik nagyon is ismerik munkakörüket —, hogy csak a „határaikon túl” erőszakkal alakítsák a fantáziájukat...

A „nehéz” emberek persze nem hagyják annyiban. A többség azonban, kivált, akik „nincsenek védett korban”, nem keresnek jogorvoslást a bíróságon.

A vállalatok év végi eredménylistáján valahol alul, szerényen ott húzódik meg az a forintösszeg, melyet az újítások hoztak a konyhára. Szép summa valamennyi, mégis arra gondolok: vannak rejtett tartalékok ezen a téren is. Rugalmasabb, ösztönzőbb elbrálással, ügyintézésrel még több szellem szabadulhatna ki abból a feltehetően nem is túlságosan komfortos palackból — a vállalatok s rajtuk keresztül a népgazdaság hasznára.

Kertész Péter

„Gyümölcsfagyár”

A Kecskemét—szikrai Állami Gazdaság borbácsi kerületében csütörtökön felavatták az ország legnagyobb és legkorszerűbb gyümölcsfa szaporítóanyagtermelő üzemét.

A gazdaság régi faiskolájából több mint 45 millió forintot költséggel létrehozott új „facsemete gyárat” magyar és szovjet szakemberek közösen terveztek, s egyidejűleg Bács-Kiskun megye szovjet testvérterületén, a krími Mir Szovhozban is kialakították egy hasonlót.

A Kecskemét—szikrai Állami Gazdaság „leváltott” faiskolája évente körülbelül 600 ezer facsemetét hozott forgalomba, az új viszont kerekén 1 millió minőségű almás és csonthéjas terméssű oltványt ad a termelőknek. Főként az Alföld és a Dunántúl öt déli megyéjét látja majd el, s jelentős tételeket exportál is.

Az új gyümölcsfa szaporítóanyag-termelő üzemét Kovács Imre mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszterhelyettes adta át rendeltetésének. Megjelent az avató ünnepségen Izjaszav Genriovics Baljaszinszkij, a budapesti szovjet nagykövetség tanácsosa is.

Téma: az urbanizáció

Csütörtökön Szombathelyen megnyílt az urbanizáció kérdéseivel foglalkozó Savaria nyári egyetem. A tizenegyedik éve működő kurzuson 14 ország 240 hallgatója ismerkedik napjaink világhelyzetével, a városiasodással, illetve ezen belül a város és környéke összefüggéseivel. A hagyományoknak megfelelően — Vas megyei üzemek és intézmények — az idén is alapítványokkal segítettek elő dolgozóik részvételét a nyári egyetemen: 27 gazdasági szervezet együttesen 49 hallgató számára tette lehetővé ilymódon a beiratkozást.

A megnyitón Papp Lajos államtitkár, a Minisztertanács Tanácsi Hivatalának elnöke hazánk településhálójának fejlődéséről és az agglomerációs jelenségek alakulásáról tartott előadást.

Három a sok közül...

Lapunk hasábjain hétről hétre súlyos közlekedési balesetekről számolunk be. De nem hiányoznak az efféle tudósítások a rádió és a televízió műsorából sem, sokan már egy harmadik világháborúról beszélnek, mondván, hogy a közlekedésben, az országutakon emberek ezrei pusztulnak el naponta a világon. Megerősíthetik ezt a művétagok gyárában is, egyre több kezét és lábát pótló művétagot kell készíteni, jórészt éppen a közlekedési balesetek áldozatai számára.

Nem egy embertől hallani, azért nem vesz autót, mert fél a volán mögé ülni. S nemcsak azért, mert saját életét óvja. Arra is gondol, hogy nem tudná elviselni a tudatot: figyelmeletlenségéből vagy önhibáján kívül halálát okozná valakinek. A gépjárművek szaporodásával egyre nő a balesetek száma, s a szerencsétlenségek áldozatai — az utóbbi napokban is sok példa volt erre — nagyon gyakran gyalogosok.

A KRESZ a gyalogosan közlekedők életét is különböző rendelkezésekkel igyekszik megvédeni. Csak hogy hiába vannak óvrendszabályok, ha nem tartják be azokat. A gépkocsivezetők például nagyon gyakran megfélemednek, illetve szándékosan nem gondolnak a lakott területen megengedett legnagyobb sebességre. Sokan közülük nemrég gyalogosok voltak s talán ők szidták legjobban azokat az autósokat, akik eszeveszett sebességgel hajtanak még a gyalogátkelőhelyek közelében is.

A közlekedésrendészet trafipax-szal felszerelt autóból nemrég fényképfelvételt készítették három olyan autóról, aki városban, a kijelölt gyalogátkelőhelyen is jóval a megengedett sebesség felett száguldott keresztül. A Főnygyári úton, a temető közelében — a kijelölt gyalogátkelőhelytől pár méterre — meghúzódo rendőrautóból lencsevégre kapták például a ZA 41—58 és a ZR 08—41-

es rendszámú személygépkocsik vezetőit: egyiküknél óránként 110 kilométeres, másikuknál 92 kilométeres sebességet mutatott a sebességmérő. A Népkert sor és az Odessza körút kereszteződésénél, a kanyarban megörökített ZI 22—11-es rendszámú kocsi vezetője 96 kilométeres óránkénti sebességgel közlekedett.

Csak három autó a sok közül, s hogy vajon miképpen tudtak volna megállni, ha netán gyalagos megy át előttük az úton — ugye felesleges is kérdezn. Nyilvánvaló, hogy idejében semmiképpen. A felelőtlen, hebehurgya, a törvény előírásait, az emberek közötti kapcsolatokat frott és íratlan szabályait felrúgó emberek gyalogosan, a mindennapi életben is veszélyesek. Ha a volán mögé ülnek, s netán agresszív ösztöneik kiélésének lehetőségét látják az autózásban, sokszorosan veszélyesek; véletlen emberek, nagyon sokszor idősök és gyerekek élete függ tőlük. Csupán a KRESZ és a törvénykönyv rendelkezéseivel sajnos aligha lehet védekezni ellentük.

L. Zs.

Lengyel szerelők Duna-újvárosban

Dunaújvárosban a Dunai Vasmű konverteres acélművének építése új szakaszához érkezett. A GanzMÁVAG, valamint két lengyel vállalat kilencvenöt szakembere megkezdte a hetven méter magas üzemcsarnok acélszerkezetének szerelését. Képünkön: lengyel magásépítők az építkezésen.

A robbanó víz

Gáztalanító berendezéseket szerelnek fel

Az utóbbi két évben a víz-üzleti szakemberek különösen két tragikus balesetre figyelhettek fel. Elsőként a békéscsabai konzervgyárban rengeteg meg a levegőt a detonáció. Hárman életüket veszítették. Amikor a katasztrófa okát keresték, rájöttek, hogy a gyár kútjából előtörő vízben rendkívül sok a metángáz, ellátása után ez alkotott robbanó elegyet a levegőben. Megerősítette a feltevést egy magánalkatás fúrdőszobájában bekövetkezett újabb sajátos szerencsétlenség, amelynek anyja és a lánya estek áldozatul.

Tanulva a történelekből, mennyi gázt szabad tartalmazhat a közületek által fo-

gasztott víznek. A Szovjetunióban a bányavízre, Dániában a mocsaras területek ivóvizére volt érvényben hasonló rendelet, de ezeket nem lett volna célszerű átvenni. Az OVH maximálisan 0,8 liter metántartalmat engedélyezett köbméterenként, mert az ebből eltávozó gáz még zárt helyiségben sem okoz robbanást. Köbméterenként három literig gáztalanítani kell a kút vizét, e fölé pedig az üzemeltető köteles speciális, nagy teljesítményű berendezést felszerelni és annak működését sürün ellenőrizni. Ilyen gépet sem Magyarországon, sem külföldön nem gyártanak.

A szegedi mélyfúrású kuttak vizében köbméterenként átlagosan öt és fél liter a metán, ezt feltétlenül le kell csökkenteni 0,8 liter alá. A szegedi vízmű saját erőből olyan berendezést készített a régóta ismert gáztalanító elvének felhasználásával, amely jóval nagyobb teljesítményű az eddiginél. Óránként ezer köbméter vizet tesz fogyasztásra alkalmasá, miközben ötezer liter gázt állít elő. Felhasználja, hogy a legelő oxigénje vízben jobban oldódik a metánnál, és mintegy kiszorítja azt. Hattástelepről már ezen a módon „megszűr” vizet juttatnak a lakosságnak, a közeljövőben pedig a többi vízműre is felszerelik a gáztalanítókat.

J. E.

